

ข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิง
และมาตรการที่มีใช้การคุมขังสำหรับผู้กระทำผิดหญิง
(ข้อกำหนดกรุงเทพ)

แปลโดย สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน)
มิถุนายน ๒๕๖๒

ส่วนที่ ๑ บทบังคับใช้ทั่วไป

๑. หลักการพื้นฐาน

(อ้างอิงข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำ ข้อ ๖)

ข้อกำหนดที่ ๑

ในการนำข้อกำหนดกรุงเทพไปปรับใช้ ควรให้ความสำคัญกับความต้องการที่มีลักษณะเฉพาะ (distinctive needs) ของผู้ต้องขังหญิง และการจัดให้มีหรือการตอบสนองต่อความต้องการดังกล่าวเพื่อนำไปสู่ความเท่าเทียมทางเพศย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติ ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามข้อ ๖ ของข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง

๒. การรับตัวผู้ต้องขัง

ข้อกำหนดที่ ๒

๑) กระบวนการรับตัวผู้ต้องขังหญิงและเด็กติดผู้ต้องขัง ควรได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างเพียงพอ เนื่องจากเป็นช่วงเวลาในกลุ่มบุคคลดังกล่าวมีความเปราะบาง ผู้ต้องขังที่รับตัวเข้ามาใหม่ควรได้รับการช่วยเหลือให้ติดต่อกับญาติ คำแนะนำด้านกฎหมาย ตลอดจนข้อมูลต่างๆ ในภาษาที่ผู้ต้องขังหญิงเข้าใจเกี่ยวกับ กฎ ระเบียบ และระบบของเรือนจำ การขอความช่วยเหลือเมื่อจำเป็น ในกรณีของผู้ต้องขังต่างชาติ ควรได้รับการช่วยเหลือให้ติดต่อกับผู้แทนทางการทูตด้วยเช่นกัน

๒) ในช่วงก่อนหรือขณะรับตัวไว้ในเรือนจำ ผู้ต้องขังหญิงที่มีภาวะเสี่ยงบุตร ควรได้รับอนุญาตให้เตรียมการด้านความเป็นอยู่ของบุตร รวมถึงพึงได้รับการพิจารณาความเป็นไปได้ในการดูแลการควบคุมตัวเพื่อจัดการธุรกิจดังกล่าวเสียก่อน ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดที่เด็กจะได้รับเป็นสำคัญ

๓. การลงทะเบียน

ข้อกำหนดที่ ๓

๑) ในขณะที่รับตัวผู้ต้องขังหญิง ควรมีการบันทึกจำนวนและข้อมูลเกี่ยวกับบุตร อย่างน้อยข้อมูลดังกล่าวควรประกอบด้วยชื่อและอายุของบุตร และในกรณีที่บุตรมิได้ถูกรับตัวไว้พร้อมกับมารดาควรมีการบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับภูมิลำเนา และสิทธิในการดูแลหรือผู้ปกครองบุตร ทั้งนี้ การบันทึกข้อมูลดังกล่าวจะต้องไม่กระทบสิทธิของผู้ต้องขังหญิงในฐานะมารดา

๒) ข้อมูลทั้งหมดที่เกี่ยวกับการระบุอัตลักษณ์ของบุตรพึงถูกเก็บรักษาเป็นความลับ การนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดที่เด็กเป็นสำคัญ

๔. การจัดสรรสถานที่คุมขัง

ข้อกำหนดที่ ๔

ผู้ต้องขังหญิงควรได้รับการพิจารณาให้อยู่ในเรือนจำที่ใกล้กับภูมิลำเนาหรือสถานที่สำหรับการแก้ไขฟื้นฟูให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยให้พิจารณาถึงภาระการเลี้ยงดูที่ผู้ต้องขังมี และความสอดคล้องระหว่างความสนใจของผู้ต้องขังหญิงแต่ละคน กับกิจกรรมและบริการที่มีในเรือนจำ

๕. สุขอนามัยส่วนตัว

(อ้างอิงข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำ ข้อ ๑๕-๑๖)

ข้อกำหนดที่ ๕

สถานที่คุมขังสำหรับผู้ต้องขังหญิงควรมีสิ่งอำนวยความสะดวกและของใช้จำเป็นต่อสุขอนามัยของผู้หญิง รวมถึงการจัดหาผ้าอนามัยโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ และการจัดให้มีน้ำอย่างเพียงพอสำหรับการดูแลสุขอนามัยส่วนตัวของผู้ต้องขังหญิงและเด็กติดผู้ต้องขัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ต้องขังหญิงที่ทำหน้าที่ปรุงอาหาร ผู้ต้องขังหญิงตั้งครรภ์ อยู่ในระหว่างให้นมบุตร หรือมีประจำเดือน

๖. การบริการด้านสุขภาพ

(อ้างอิงข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำ ข้อ ๒๒-๒๖)

การตรวจอนามัยขณะรับตัว

(อ้างอิงข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำ ข้อ ๒๔)

ข้อกำหนดที่ ๖

การตรวจสุขภาพผู้ต้องขังหญิงขณะรับตัว ควรรวมถึงการตรวจที่ครอบคลุมเพื่อระบุความต้องการทางสุขภาพขั้นพื้นฐานและการตรวจหา:

ก) โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ โรคติดต่อทางเลือด และหากมีปัจจัยเสี่ยงผู้ต้องขังหญิงควรได้รับการเสนอให้ตรวจหาเชื้อ เอช ไอ วี พร้อมคำปรึกษาก่อนและหลังการตรวจ

ข) ความจำเป็นที่ต้องได้รับการดูแลด้านสุขภาพจิต รวมถึงภาวะความผิดปกติทางจิตใจที่เกิดภายหลังเหตุการณ์ที่กระทบกระเทือนจิตใจอย่างรุนแรง (post-traumatic stress disorder) และความเสี่ยงที่จะฆ่าตัวตายหรือการทำร้ายตนเอง

ค) ประวัติภาวะการเจริญพันธุ์ รวมถึงประวัติการตั้งครรภ์ในอดีตและปัจจุบัน การคลอดบุตร และปัญหาอื่นเกี่ยวกับการเจริญพันธุ์ของผู้ต้องขังหญิง

ง) การติดสารเสพติด

จ) การถูกล่วงละเมิดทางเพศและการถูกใช้ความรุนแรงรูปแบบอื่นที่เกิดขึ้นก่อนการรับตัว

ข้อกำหนดที่ ๗

๑) กรณีที่พบว่ามีการล่วงละเมิดทางเพศหรือมีการใช้ความรุนแรงในรูปแบบอื่นต่อผู้ต้องขังหญิงก่อนหรือระหว่างที่อยู่ในเรือนจำ ผู้ต้องขังหญิงควรได้รับการแจ้งสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานยุติธรรม ทั้งในแง่กระบวนการและขั้นตอนที่เกี่ยวข้อง หากผู้ต้องขังหญิงประสงค์จะดำเนินคดี ควรมีการรายงานต่อเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และส่งเรื่องให้เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจเพื่อสืบสวนโดยทันที ทั้งนี้ เรือนจำควรช่วยผู้ต้องขังหญิงให้เข้าถึงความช่วยเหลือทางกฎหมายด้วย

๒) ไม่ว่าผู้ต้องขังหญิงเลือกที่จะดำเนินคดีหรือไม่ก็ตาม เรือนจำควรดำเนินการให้ผู้ต้องขังหญิงได้รับความช่วยเหลือทางด้านจิตใจหรือคำปรึกษาด้านสุขภาพจิตโดยทันที

๓) ควรพัฒนาให้มีมาตรการเฉพาะเพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้เกิดการแก้แค้น ผู้หญิงที่เลือกแจ้งความหรือดำเนินการทางกฎหมาย

ข้อกำหนดที่ ๘

ผู้ต้องขังหญิงพึงมีสิทธิในการเก็บรักษาความลับทางการแพทย์ของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สิทธิที่จะปฏิเสธการให้ข้อมูลและปฏิเสธการเข้ารับการตรวจเกี่ยวกับอนาถาการเจริญพันธุ์ ตลอดระยะเวลาการคุมขัง

ข้อกำหนดที่ ๙

ในกรณีที่ผู้ต้องขังหญิงมีบุตรอยู่กับตนในเรือนจำ เด็กติดผู้ต้องขังพึงได้รับการตรวจสุขภาพโดยผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพเด็ก เพื่อระบุแนวทางการรักษาและความต้องการทางการแพทย์ โดยควรมีการดูแลสุขภาพเด็กติดผู้ต้องขัง อย่างน้อยในระดับที่เทียบเท่ากับบริการในชุมชนภายนอก

การดูแลสุขภาพอนาถา

ข้อกำหนดที่ ๑๐

๑) ควรจัดให้มีการบริการดูแลสุขภาพตามเพศภาวะ (gender-specific health-care services) สำหรับผู้ต้องขังหญิง อย่างน้อยในระดับที่เทียบเท่ากับบริการในชุมชนภายนอก

๒) ในกรณีที่ผู้ต้องขังหญิงร้องขอให้มีการตรวจหรือรักษาโดยแพทย์หรือพยาบาลเพศหญิง เรือนจำควรดำเนินการตามคำร้องขอดังกล่าวเท่าที่จะสามารถทำได้ ยกเว้นในกรณีฉุกเฉิน อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่บุคลากรทางการแพทย์เพศชายเป็นผู้ทำการตรวจ ซึ่งขัดต่อความประสงค์ของผู้ต้องขังหญิงนั้นๆ ต้องมีเจ้าหน้าที่หญิงอยู่ระหว่างการตรวจด้วย

ข้อกำหนดที่ ๑๑

๑) ควรมีเฉพาะบุคลากรทางการแพทย์เท่านั้นระหว่างการตรวจรักษา เว้นแต่แพทย์เห็นว่ามีความจำเป็นต้องแยกเว้น หรือแพทย์ขอให้มีเจ้าหน้าที่เรือนจำอยู่ด้วยเพื่อเหตุผลด้านความปลอดภัย หรือผู้ต้องขังหญิงร้องขอเป็นการเฉพาะให้มีเจ้าหน้าที่เรือนจำอยู่ระหว่างการตรวจรักษาด้วยตามที่ระบุไว้ในข้อกำหนดที่ ๑๐ (๒)

๒) ในกรณีที่จำเป็นต้องมีเจ้าหน้าที่เรือนจำที่มีใบบุคลากรทางการแพทย์อยู่ระหว่างการตรวจรักษา เจ้าหน้าที่ดังกล่าวควรเป็นเพศหญิง และการตรวจรักษาทางการแพทย์ควรรักษาไว้ซึ่งความเป็นส่วนตัว ศักดิ์ศรี และความลับของผู้ป่วย

สุขภาพจิตและการดูแล

ข้อกำหนดที่ ๑๒

ผู้ต้องขังหญิงที่มีความจำเป็นต้องได้รับการดูแลด้านสุขภาพจิต ควรได้รับบริการดังกล่าว รวมถึงโปรแกรมการบำบัดฟื้นฟูอย่างครอบคลุม โดยคำนึงถึงความต้องการเฉพาะราย ความละเอียดอ่อนทางเพศภาวะ และผลกระทบจากประสบการณ์ที่กระทบกระเทือนจิตใจอย่างรุนแรง (trauma-informed) โดยควรจัดให้มีบริการดังกล่าวทั้งในเรือนจำหรือสถานที่อื่นที่ไม่ใช่เรือนจำ

ข้อกำหนดที่ ๑๓

เจ้าหน้าที่เรือนจำควรตระหนักถึงช่วงเวลาที่ผู้ต้องขังหญิงอาจเกิดภาวะเครียดหรือวิตกกังวล เพื่อที่จะสามารถดูแลเอาใจใส่อย่างเหมาะสมและทันต่อสถานการณ์

การป้องกันโรคเอดส์ การรักษา การดูแล และการช่วยเหลือ

ข้อกำหนดที่ ๑๔

การกำหนดกิจกรรมและบริการเพื่อป้องกันแก้ไขปัญหาการติดเชื้อเอช ไอ วี หรือโรคเอดส์ในเรือนจำ ควรคำนึงถึงความต้องการเฉพาะของผู้หญิง รวมถึงการป้องกันโรคเอดส์จากแม่สู่ลูก โดยเรือนจำควรส่งเสริมและพัฒนาแนวทางการป้องกันการติดเชื้อเอช ไอ วี การดูแลรักษาผู้ป่วย อาทิ การใช้ระบบเพื่อนสอนเพื่อน

โปรแกรมการบำบัดรักษาผู้ติดสารเสพติด

ข้อกำหนดที่ ๑๕

การให้บริการด้านสุขภาพในเรือนจำควรจัดหรือส่งเสริมให้มีกิจกรรมการบำบัดเฉพาะสำหรับผู้ต้องขังหญิงที่ติดสารเสพติด โดยพิจารณาถึงประวัติการตกเป็นเหยื่อ ความต้องการเฉพาะของผู้ต้องขังหญิงบางกลุ่ม เช่น ผู้ต้องขังหญิงตั้งครรภ์ ผู้ต้องขังหญิงที่มีบุตรติด รวมไปถึงผู้ต้องขังหญิงที่มีความหลากหลายของภูมิหลังทางวัฒนธรรม

การป้องกันการทำร้ายตนเองและการฆ่าตัวตาย

ข้อกำหนดที่ ๑๖

การพัฒนาและการดำเนินการตามแผนการป้องกันการทำร้ายตัวเองและการฆ่าตัวตายของผู้ต้องขังหญิง รวมถึงการให้ความช่วยเหลือเฉพาะทางที่เหมาะสมและสอดคล้องกับเพศภาวะของผู้ที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง ควรเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายด้านการดูแลสุขภาพจิตของเรือนจำ โดยร่วมมือกับหน่วยงานบริการด้านสุขภาพจิตและสวัสดิการสังคม

การบริการด้านการป้องกันโรค

ข้อกำหนดที่ ๑๗

ผู้ต้องขังหญิงควรได้รับความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับมาตรการการดูแลสุขภาพเชิงป้องกัน ทั้งนี้ รวมถึงการติดเชื้อเอช ไอ วี โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ โรคติดต่อทางเลือดอื่นๆ และปัญหาสุขภาพตามเพศภาวะ

ข้อกำหนดที่ ๑๘

ผู้ต้องขังหญิงพึงได้รับบริการด้านการป้องกันโรคที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิงเช่นเดียวกับผู้ต้องขังชายด้วยกัน ในชุมชนภายนอก เช่น การตรวจมะเร็งปากมดลูก มะเร็งเต้านม และมะเร็งระบบสืบพันธุ์

๗. ความปลอดภัยและความมั่นคง

(อ้างอิงข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำ ข้อ ๒๗-๓๖)

การตรวจค้น

ข้อกำหนดที่ ๑๙

มาตรการการตรวจค้นต้องคำนึงถึงและเคารพต่อศักดิ์ศรีผู้ต้องขังหญิงและต้องดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่หญิง ที่ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการตรวจค้นที่เหมาะสม และสอดคล้องกับขั้นตอนที่ได้กำหนดไว้

ข้อกำหนดที่ ๒๐

การตรวจค้นโดยวิธีการทางเลือกอื่นๆ เช่น การใช้เครื่องสแกน ควรนำมาใช้แทนการตรวจค้นแบบถอดเสื้อผ้า (strip search) และการตรวจค้นที่รุกรานเข้าไปในร่างกาย (invasive body search) เพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบต่อจิตใจและร่างกายที่ผู้ต้องขังหญิงอาจได้รับจากการตรวจค้น

ข้อกำหนดที่ ๒๑

เจ้าหน้าที่เรือนจำจะต้องดำเนินการตรวจค้นเด็กติดผู้ต้องขังและเด็กที่มาเยี่ยมผู้ต้องขังด้วยความรู้ความเข้าใจ ความเป็นมืออาชีพ และความละเอียดอ่อน โดยคงไว้ซึ่งความเคารพและคำนึงถึงศักดิ์ศรีของเด็ก

วินัยและการลงโทษ

(อ้างอิงข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำ ข้อ ๒๗-๓๒)

ข้อกำหนดที่ ๒๒

การลงโทษขังเดี่ยวจะต้องไม่ถูกนำมาใช้กับผู้ต้องขังหญิงตั้งครรภ์ ผู้ต้องขังหญิงที่อยู่ระหว่างให้นมบุตร และผู้ต้องขังหญิงที่มีบุตรอยู่ด้วยในเรือนจำ

ข้อกำหนดที่ ๒๓

การลงโทษทางวินัยสำหรับผู้ต้องขังหญิงไม่ควรรวมถึงการตัดการติดต่อกับครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การติดต่อกับบุตร

เครื่องพันธนาการ

(อ้างอิงข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำ ข้อ ๓๓-๓๔)

ข้อกำหนดที่ ๒๔

เครื่องพันธนาการจะต้องไม่ถูกนำมาใช้กับผู้ต้องขังหญิงขณะเจ็บครรภ์ก่อนคลอด ระหว่างคลอดบุตร และทันทีหลังจากคลอดบุตร

การแจ้งข้อมูลข่าวสาร การร้องเรียนของผู้ต้องขัง และการตรวจสอบ

(อ้างอิงข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำ ข้อ ๓๕-๓๖)

ข้อกำหนดที่ ๒๕

๑) ผู้ต้องขังหญิงที่ร้องเรียนการล่วงละเมิดควรจะได้รับ ความคุ้มครอง ความช่วยเหลือ และให้คำปรึกษา โดยทันที และคำร้องดังกล่าวต้องได้รับการสืบสวนโดยผู้มีอำนาจหน้าที่ที่เป็นอิสระ โดยยึดหลักการรักษา ความลับเป็นสำคัญ และมาตรการให้ความคุ้มครองผู้ต้องขังนั้นควรคำนึงถึงความเสี่ยงในการถูกแก้แค้นด้วย

๒) ผู้ต้องขังหญิงที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศ โดยเฉพาะผู้ที่ตั้งครรภ์จากการถูกกระทำดังกล่าว พึงได้รับคำแนะนำ และคำปรึกษาทางการแพทย์ที่เหมาะสม รวมทั้งการดูแลสุขภาพกายและสุขภาพจิตตามความจำเป็น และพึง ได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายด้วย

๓) ในการติดตามตรวจสอบสภาพการควบคุมและการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงนั้น ควรมีสมาชิกในคณะผู้เข้า สังเกตการณ์หรือผู้ตรวจการณ์ที่เป็นเพศหญิงด้วย

๘. การติดต่อกับโลกภายนอก

(อ้างอิงข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำ ข้อ ๓๗-๓๙)

ข้อกำหนดที่ ๒๖

ผู้ต้องขังหญิงพึงได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนในทุกวิถีทาง เพื่อให้ได้ติดต่อกับครอบครัว รวมถึงบุตร ผู้ปกครองบุตร และผู้แทนทางกฎหมาย ทั้งนี้ หากเป็นไปได้ ควรมีมาตรการในการลดผลกระทบเชิงลบ ที่ผู้ต้องขังหญิงได้รับจากการถูกคุมขังในเรือนจำที่ห่างไกลจากภูมิลำเนาด้วย

ข้อกำหนดที่ ๒๗

ผู้ต้องขังหญิงควรได้รับสิทธิในการเยี่ยมใกล้ชิดแบบใช้ชีวิตคู่ (conjugal visits) เช่นเดียวกับผู้ต้องขังชาย

ข้อกำหนดที่ ๒๘

ในกรณีที่เด็กมาเยี่ยมผู้ต้องขัง ควรจัดให้มีการเยี่ยมในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างประสบการณ์ที่ดี และสะท้อนถึงทัศนคติที่ดีของเจ้าหน้าที่เรือนจำ นอกจากนี้ ควรอนุญาตให้มีการเยี่ยมใกล้ชิดระหว่างมารดา และบุตร และหากเป็นไปได้ ควรสนับสนุนให้มีการขยายเวลาและรูปแบบการเยี่ยมระหว่างมารดาและบุตรด้วย

๙. เจ้าพนักงานเรือนจำและการฝึกอบรม

(อ้างอิงข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำ ข้อ ๔๖-๕๕)

ข้อกำหนดที่ ๒๙

เจ้าหน้าที่ในเรือนจำหญิงควรได้รับการพัฒนาศักยภาพเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการพิเศษของ ผู้ต้องขังหญิงในการกลับคืนสู่สังคม และบริหารจัดการเรือนจำที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการบำบัดฟื้นฟูผู้ต้องขัง รวมถึงควรมีการสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่หญิงดำรงตำแหน่งในระดับสูงที่มีส่วนรับผิดชอบในการพัฒนานโยบาย และยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติและดูแลผู้ต้องขังหญิง

ข้อกำหนดที่ ๓๐

ในการบริหารงานเรือนจำ ผู้บริหารควรกำหนดแนวทางที่ชัดเจนและยั่งยืนในการป้องกันและดำเนินการต่อปัญหาการเลือกปฏิบัติต่อเจ้าหน้าที่หญิง

ข้อกำหนดที่ ๓๑

ควรมีการพัฒนาและดำเนินการตามนโยบายและกฎระเบียบที่ชัดเจนเกี่ยวกับการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่เรือนจำ เพื่อสร้างความคุ้มครองสูงสุดให้แก่ผู้ต้องขังหญิงจากการความรุนแรงทางร่างกายหรือทางวาจาด้วยเหตุแห่งเพศภาวะ (gender-based physical or verbal violence) การล่วงละเมิด และการคุกคามทางเพศ

ข้อกำหนดที่ ๓๒

เจ้าหน้าที่เรือนจำเพศหญิงควรได้รับโอกาสในการฝึกอบรมอย่างเท่าเทียมกับเจ้าหน้าที่เพศชาย นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารเรือนจำหญิงควรได้รับการฝึกอบรมในเรื่องความละเอียดอ่อนทางเพศภาวะ การป้องกันการเลือกปฏิบัติ และการป้องกันการคุกคามทางเพศ

ข้อกำหนดที่ ๓๓

๑) เจ้าหน้าที่ทุกคนที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลผู้ต้องขังหญิง ควรได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับความต้องการเฉพาะเชิงเพศภาวะ (gender-specific needs) และสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องขังหญิง

๒) ควรจัดให้มีการฝึกอบรมเบื้องต้นให้กับเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติหน้าที่ในเรือนจำหญิงในประเด็นเกี่ยวกับสุขภาพของผู้หญิง การรักษาพยาบาลเบื้องต้น และยารักษาโรคขั้นพื้นฐาน

๓) กรณีที่อนุญาตให้บุตรอาศัยอยู่กับมารดาในเรือนจำ ควรมีการให้ความรู้และฝึกอบรมเบื้องต้นแก่เจ้าหน้าที่เรือนจำ เกี่ยวกับพัฒนาการและการดูแลสุขภาพอนามัยของเด็ก เพื่อจะได้สนองตอบต่อสถานการณ์ในคราวจำเป็นและฉุกเฉินได้อย่างเหมาะสม

ข้อกำหนดที่ ๓๔

การให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกัน การรักษา การดูแล และการให้ความช่วยเหลือผู้ที่ติดเชื้อเอช ไอ วี ควรได้รับการบรรจุเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่เรือนจำ นอกจากนี้ หลักสูตรดังกล่าวควรครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับเพศภาวะและหลักสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นเกี่ยวกับการติดเชื้อเอช ไอ วี การถูกตีตรา (stigma) และการเลือกปฏิบัติ

ข้อกำหนดที่ ๓๕

เจ้าหน้าที่เรือนจำควรได้รับการฝึกอบรมเพื่อให้สามารถสังเกตเห็นความจำเป็นที่ต้องได้รับการดูแลด้านสุขภาพจิต ความเสี่ยงในการทำร้ายตนเองและฆ่าตัวตายของผู้ต้องขังหญิง รวมทั้งสามารถให้ความช่วยเหลือและส่งต่อให้ผู้เชี่ยวชาญดูแลรักษาต่อไป

๑๐. เด็กและเยาวชนหญิงที่กระทำผิด

ข้อกำหนดที่ ๓๖

เรือนจำควรกำหนดมาตรการในการคุ้มครองที่จำเป็นต่อเยาวชนหญิงที่กระทำผิด

ข้อกำหนดที่ ๓๗

เยาวชนหญิงที่กระทำผิดพึงได้รับการศึกษาและการฝึกวิชาชีพอย่างเท่าเทียมกับเยาวชนชายที่กระทำผิด

ข้อกำหนดที่ ๓๘

เยาวชนหญิงที่กระทำผิดควรเข้าถึงกิจกรรมและบริการที่เหมาะสมกับวัยและเพศภาวะ เช่น การให้คำปรึกษา ทัศนศึกษา กิจกรรมทางเพศหรือถูกกระทำรุนแรง และควรได้รับความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของเพศหญิง รวมถึงได้พบกับสูตินรีแพทย์อย่างสม่ำเสมอเช่นเดียวกับผู้ต้องขังหญิงที่เป็นผู้ใหญ่

ข้อกำหนดที่ ๓๙

เยาวชนหญิงที่กระทำผิดซึ่งตั้งครรภ์ควรได้รับความช่วยเหลือและการดูแลทางการแพทย์เช่นเดียวกับผู้ต้องขังหญิงที่เป็นผู้ใหญ่ และควรได้รับการติดตามโดยแพทย์เฉพาะทาง เนื่องจากการตั้งครรภ์ในวัยนี้มีความเสี่ยงสูงที่จะเกิดภาวะแทรกซ้อน

ส่วนที่ ๒ ข้อกำหนดสำหรับผู้ต้องขังลักษณะพิเศษ

ก. ผู้ต้องขังที่มีกำหนดโทษ

๑. การจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง และการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังเป็นรายบุคคล

(อ้างอิงข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำ ข้อ ๖๗-๖๙)

ข้อกำหนดที่ ๔๐

ผู้บริหารงานเรือนจำควรพัฒนาและใช้วิธีการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังที่คำนึงถึงความต้องการเฉพาะเชิงเพศภาวะและสถานการณ์ของผู้ต้องขังหญิง เพื่อให้เป็นที่แน่ใจว่าการวางแผนและการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์รายบุคคล ซึ่งจะส่งผลดีต่อการแก้ไขฟื้นฟูตั้งแต่ในระยะเริ่มต้น การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างการจำคุก ตลอดจนการกลับคืนสู่สังคมของผู้ต้องขังภายหลังพ้นโทษ

ข้อกำหนดที่ ๔๑

การประเมินความเสี่ยงและการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังที่ละเอียดอ่อนทางเพศภาวะควรดำเนินการ ดังนี้

ก) คำนึงถึงข้อเท็จจริงที่ว่า ผู้ต้องขังหญิงโดยทั่วไปมีความเสี่ยงในระดับต่ำที่จะก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้อื่น รวมทั้งการใช้มาตรการควบคุมระดับสูงและการถูกแยกออกจากสังคมก่อให้เกิดผลกระทบทางลบต่อผู้ต้องขังหญิง

ข) นำข้อมูลเกี่ยวกับภูมิหลังของผู้ต้องขังหญิง อาทิ ประวัติการถูกกระทำรุนแรง ประวัติความผิดปกติทางจิต การใช้สารเสพติด รวมถึงภาระในการเลี้ยงดูบุตรและผู้อยู่ในความดูแล มาประกอบการพิจารณาเพื่อกำหนดสถานที่คุมขัง และการวางแผนการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังระหว่างต้องโทษ

ค) กำหนดให้แผนการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงระหว่างต้องโทษมีกิจกรรมการแก้ไขฟื้นฟูและบริการที่สอดคล้องกับความต้องการเฉพาะเชิงเพศภาวะ

ง) กำหนดให้มีการควบคุมผู้ต้องขังที่จำเป็นต้องได้รับการดูแลด้านสุขภาพจิตไว้ในสถานที่ซึ่งมีการควบคุมไม่เข้มงวดและมีระดับความมั่นคงต่ำที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ รวมทั้งจัดให้มีการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่มีปัญหาสุขภาพจิตอย่างเหมาะสม แทนการนำไปคุมขังในสถานที่ซึ่งมีระดับความมั่นคงสูงกว่า

๒. ระบบเรือนจำ

(อ้างอิงข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำ ข้อ ๖๕-๖๖ และ ๗๐-๘๑)

ข้อกำหนดที่ ๔๒

๑) ผู้ต้องขังหญิงควรได้รับโอกาสในการเข้าถึงโปรแกรมและกิจกรรมต่างๆ ที่มีความสมดุล ครอบคลุม และเหมาะสมกับความต้องการตามเพศภาวะ

๒) ระบบเรือนจำควรมีความยืดหยุ่นเพียงพอที่จะตอบสนองต่อความต้องการของผู้ต้องขังหญิงตั้งครรภ์ ผู้ต้องขังหญิงแม่ลูกอ่อน และผู้ต้องขังหญิงที่มีบุตรติด และควรจัดให้มีสถานที่หรือการจัดการอื่นๆ สำหรับทารกเลี้ยงเด็ก เพื่อให้ผู้ต้องขังหญิงกลุ่มดังกล่าวสามารถเข้าร่วมกิจกรรมอื่นๆ ของเรือนจำได้

๓) เรือนจำควรจัดให้มีโปรแกรมที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มผู้ต้องขังหญิงตั้งครรภ์ ผู้ต้องขังหญิงแม่ลูกอ่อน และผู้ต้องขังหญิงที่มีบุตรติด

๔) เรือนจำควรจัดให้มีบริการที่เหมาะสมสำหรับกลุ่มผู้ต้องขังหญิงที่มีความต้องการการดูแลด้านจิตสังคม (psychosocial support needs) โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ต้องขังหญิงที่เคยถูกล่วงละเมิดทางร่างกาย จิตใจ หรือทางเพศ

ความสัมพันธ์ทางสังคมและการดูแลหลังปล่อย

(อ้างอิงข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำ ข้อ ๗๙-๘๑)

ข้อกำหนดที่ ๔๓

เรือนจำควรส่งเสริมและจัดให้ผู้ต้องขังหญิงได้มีโอกาสติดต่อกับครอบครัวและได้รับการเยี่ยม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้ต้องขังมีสภาพจิตใจที่ดีและสามารถกลับคืนสู่สังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อกำหนดที่ ๔๔

เนื่องจากผู้ต้องขังหญิงมักเคยประสบกับความรุนแรงในครอบครัวมากกว่าคนทั่วไป ดังนั้น เรือนจำควรสอบถามผู้ต้องขังหญิงก่อนว่าประสงค์ให้บุคคลหรือสมาชิกครอบครัวคนใดสามารถเข้าเยี่ยมได้

ข้อกำหนดที่ ๔๕

เรือนจำควรนำวิธีการทางเลือก เช่น การลากลับบ้าน การใช้เรือนจำเปิด บ้านกึ่งวิถี รวมทั้งโปรแกรมที่จัดขึ้นในชุมชนและการทำงานบริการสังคม มาใช้กับผู้ต้องขังหญิงให้มากที่สุดเท่าที่จะสามารถกระทำได้ เพื่อช่วยในการปรับตัวก่อนพ้นโทษและลดตราบาปของผู้ต้องขัง ตลอดจนฟื้นฟูความสัมพันธ์กับครอบครัวในโอกาสแรกที่ทำได้

ข้อกำหนดที่ ๔๖

เรือนจำควรประสานความร่วมมือกับหน่วยงานคุณประโยชน์ และ/หรือหน่วยงานด้านสวัสดิการสังคม กลุ่มชุมชนท้องถิ่น และองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) ในการพัฒนาและนำโปรแกรมการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและโปรแกรมการกลับคืนสู่สังคมหลังพ้นโทษที่ครอบคลุมไปใช้ โดยคำนึงถึงความต้องการเฉพาะเชิงเพศภาวะของผู้หญิง

ข้อกำหนดที่ ๔๗

ผู้พ้นโทษหญิงที่ต้องการความช่วยเหลือด้านจิตใจ ด้านการแพทย์ ด้านกฎหมาย และด้านความเป็นอยู่ขั้นพื้นฐาน ควรได้รับการช่วยเหลือเพิ่มเติม โดยมีการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่างๆ ในชุมชน เพื่อให้ผู้พ้นโทษดังกล่าวสามารถกลับคืนสู่สังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๓. ผู้ต้องขังหญิงตั้งครรภ์ ผู้ต้องขังหญิงที่ให้นมบุตร และผู้ต้องขังหญิงที่มีบุตรติด

(อ้างอิงข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำ ข้อ ๒๓)

ข้อกำหนดที่ ๔๘

๑) ผู้ต้องขังหญิงตั้งครรภ์และผู้ต้องขังหญิงให้นมบุตร พึงได้รับคำแนะนำด้านสุขภาพและโภชนาการภายใต้โปรแกรมที่ออกแบบและดูแลโดยผู้ปฏิบัติงานด้านสุขภาพที่มีคุณสมบัติเหมาะสม นอกจากนี้เรือนจำควรจัดอาหารที่เพียงพอตามเวลาที่เหมาะสม สภาพแวดล้อมที่ดีต่อสุขภาพ และโอกาสในการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย ให้กับผู้ต้องขังหญิงตั้งครรภ์ ทารก เด็กติดผู้ต้องขังและผู้ต้องขังที่ให้นมบุตร

๒) ผู้ต้องขังหญิงไม่ควรถูกลดโอกาสในการให้นมบุตร เว้นแต่ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นด้านสุขภาพ

๓) ผู้ต้องขังหญิงที่เพิ่งคลอดบุตรควรได้รับการดูแลทางการแพทย์และโภชนาการ แม้ว่าบุตรที่เกิดนั้นจะไม่ได้อยู่ในเรือนจำกับผู้ต้องขังก็ตาม

ข้อกำหนดที่ ๔๙

การพิจารณาอนุญาตให้บุตรอยู่ในเรือนจำร่วมกับมารดานั้น ให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดที่เด็กจะได้รับเป็นสำคัญ ทั้งนี้ เด็กติดผู้ต้องขังจะต้องไม่ได้รับการปฏิบัติเสมือนเป็นผู้ต้องขัง

ข้อกำหนดที่ ๕๐

ผู้ต้องขังหญิงที่มีบุตรอยู่ด้วยในเรือนจำ ควรได้รับโอกาสในการใช้เวลากับบุตรให้มากที่สุดเท่าที่จะกระทำได้

ข้อกำหนดที่ ๕๑

๑) เด็กที่อยู่ร่วมกับมารดาในเรือนจำควรได้รับการดูแลสุขภาพอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งพัฒนาการด้านอื่นๆ ภายใต้การควบคุมดูแลของผู้เชี่ยวชาญ โดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานสาธารณสุขชุมชน

๒) สภาพแวดล้อมในการเลี้ยงดูเด็กภายในเรือนจำควรมีความใกล้เคียงกับสภาพแวดล้อมของเด็กที่อยู่ภายนอกมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

ข้อกำหนดที่ ๕๒

๑) การพิจารณาว่าเมื่อใดที่ควรแยกเด็กออกไปจากมารดาควรประเมินเป็นรายกรณี โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดที่เด็กจะได้รับ ภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องของประเทศนั้นๆ

๒) การนำเด็กออกจากเรือนจำควรดำเนินการด้วยความละเอียดอ่อน และพึงกระทำเมื่อได้เตรียมการด้านความเป็นอยู่ภายนอกเรือนจำของเด็กไว้เรียบร้อยแล้ว และในกรณีของผู้ต้องขังต่างชาติ ควรมีการประสานความร่วมมือไปยังเจ้าหน้าที่ทางการทูตด้วย

๓) ภายหลังจากที่เด็กถูกแยกออกจากมารดาและอยู่ภายใต้การดูแลของครอบครัว ญาติผู้ต้องขัง หรือภายใต้การอุปถัมภ์อื่นๆ ผู้ต้องขังหญิงควรได้รับโอกาสและการอำนวยความสะดวกด้านสถานที่สำหรับการพบกับบุตรของตนให้มากที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญและไม่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยของสาธารณะ

๔. ผู้ต้องขังชาวต่างประเทศ

(อ้างอิงข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำ ข้อ ๓๘)

ข้อกำหนดที่ ๕๓

๑) ในกรณีที่สนธิสัญญาการโอนตัวนักโทษเด็ดขาดระหว่างประเทศมีผลบังคับใช้ การโอนตัวผู้ต้องขังหญิงชาวต่างชาติเพื่อกลับไปรับโทษต่อในประเทศของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีที่ผู้ต้องขังดังกล่าวมีบุตรอยู่ในประเทศนั้นๆ พึงได้รับการพิจารณาโดยเร็วเท่าที่จะสามารถกระทำได้ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามความประสงค์ของผู้ต้องขังโดยการยื่นคำร้องหรือตามความยินยอม

๒) ในกรณีที่จะต้องนำตัวเด็กติดผู้ต้องขังหญิงชาวต่างชาติออกไปจากเรือนจำ ควรพิจารณาส่งตัวเด็กกลับไปยังประเทศบ้านเกิดของตน โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กและมีการปรึกษามารดาของเด็กด้วย

๕. ผู้ต้องขังที่เป็นชนกลุ่มน้อยและชนพื้นเมือง

ข้อกำหนดที่ ๕๔

เจ้าหน้าที่เรือนจำควรตระหนักว่า ผู้ต้องขังหญิงที่มีภูมิหลังทางวัฒนธรรมและศาสนาที่แตกต่างกันย่อมมีความต้องการที่มีลักษณะเฉพาะ (distinctive needs) และอาจเผชิญกับการถูกเลือกปฏิบัติรูปแบบต่างๆ ซึ่งส่งผลให้ไม่สามารถเข้าถึงบริการและโปรแกรมที่สอดคล้องกับเพศภาวะและวัฒนธรรมของตน ดังนั้น เรือนจำควรจัดโปรแกรมและบริการที่ครอบคลุมและตอบสนองต่อความต้องการดังกล่าว โดยมีการปรึกษากับผู้ต้องขังหญิงนั้นและกลุ่มที่เกี่ยวข้อง

ข้อกำหนดที่ ๕๕

ควรมีการทบทวนกิจกรรมการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและการสงเคราะห์หลังปล่อย เพื่อให้แน่ใจว่ามีความเหมาะสมและเข้าถึงได้สำหรับผู้ต้องขังหญิงกลุ่มชาติพันธุ์และกลุ่มเชื้อชาติต่างๆ โดยมีการประสานความร่วมมือกับกลุ่มที่เกี่ยวข้อง

ข. ผู้ต้องขังระหว่างสอบสวนหรือระหว่างพิจารณา

(อ้างอิงข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำ ข้อ ๘๔-๘๓)

ข้อกำหนดที่ ๕๖

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพึงตระหนักถึงความเสี่ยงที่ผู้หญิงอาจถูกล่วงละเมิดขณะถูกควบคุมตัวช่วงก่อนและระหว่างการพิจารณาคดี ดังนั้น จึงควรมีการกำหนดมาตรการที่เหมาะสมไว้ในนโยบายและแนวทางปฏิบัติ เพื่อประกันความปลอดภัยให้กับผู้หญิงในช่วงเวลาดังกล่าว (ดูข้อกำหนดที่ ๕๘ ซึ่งกล่าวถึงมาตรการทางเลือก นอกเหนือจากการควบคุมตัวช่วงก่อนและระหว่างการพิจารณาคดี)

ส่วนที่ ๓ มาตรการในการลงโทษที่มีใช้การคุมขัง

ข้อกำหนดที่ ๕๗

บทบัญญัติของข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยมาตรการที่มีใช้การคุมขัง (ข้อกำหนดโตเกียว) ควรถูกนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและบังคับใช้มาตรการต่างๆ ที่เหมาะสมกับผู้กระทำผิดหญิง โดยรัฐสมาชิกควรพัฒนาทางเลือกที่คำนึงถึงลักษณะเฉพาะทางเพศภาวะ เพื่อใช้เป็นมาตรการเบี่ยงเบนคดี มาตรการทางเลือกแทนการคุมขังก่อนการพิจารณาคดี และมาตรการทางเลือกแทนการลงโทษจำคุก โดยพิจารณาถึงประวัติการตกเป็นเหยื่อที่ผู้กระทำผิดหญิงจำนวนมากมักประสบ และภาระหน้าที่ในการเลี้ยงดูที่ผู้กระทำผิดหญิงมี

ข้อกำหนดที่ ๕๘

เมื่อพิจารณาถึงข้อที่ ๒.๓ ของข้อกำหนดโตเกียว ผู้กระทำผิดหญิงไม่ควรถูกแยกออกจากครอบครัวและชุมชน โดยปราศจากการพิจารณาถึงภูมิหลังและสายสัมพันธ์ภายในครอบครัวของผู้กระทำผิด ทั้งนี้ ควรกำหนดมาตรการทางเลือกเพื่อใช้กับผู้กระทำผิดหญิง อาทิ มาตรการเบี่ยงเบนคดี มาตรการทางเลือกแทนการคุมขังก่อนการพิจารณาคดี และมาตรการทางเลือกแทนการลงโทษจำคุก และนำมาตรการดังกล่าวไปบังคับใช้ตามความเหมาะสมเท่าที่จะสามารถกระทำได้

ข้อกำหนดที่ ๕๙

ตามหลักทั่วไป มาตรการคุ้มครองความปลอดภัยที่มีใช้การคุมขัง อาทิ บ้านพักฉุกเฉินที่ดำเนินการโดยหน่วยงานอิสระ องค์กรพัฒนาเอกชน หรือหน่วยงานบริการชุมชนอื่นๆ ควรถูกนำมาใช้เฉพาะกับผู้หญิงที่จำเป็นต้องได้รับการคุ้มครอง ทั้งนี้ ควรนำมาตรการชั่วคราวซึ่งรวมถึงการคุมขังเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยแก่ผู้หญิงมาใช้ในกรณีจำเป็นและเมื่อได้รับการร้องขออย่างชัดเจนจากผู้หญิงเท่านั้น โดยในทุกกรณีจะต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของฝ่ายตุลาการหรือหน่วยงานที่มีอำนาจ อย่างไรก็ตาม การใช้มาตรการคุ้มครองดังกล่าวจะต้องยุติลง หากขัดต่อความต้องการของผู้หญิงนั้น

ข้อกำหนดที่ ๖๐

ควรมีการจัดสรรทรัพยากรที่เอื้อต่อการคิดค้นมาตรการทางเลือกที่เหมาะสมกับผู้กระทำผิดหญิง เพื่อผนวกมาตรการที่มีใช้การคุมขังเข้ากับมาตรการแทรกแซง (intervention) และนำไปใช้จัดการกับสาเหตุหลักที่ทำให้ผู้หญิงต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยมาตรการเหล่านี้อาจรวมถึงกิจกรรมการบำบัด การให้คำปรึกษาแก้หยื่อความรุนแรงในครอบครัวและการล่วงละเมิดทางเพศ การบำบัดรักษาที่เหมาะสมสำหรับผู้ที่มีความผิดปกติทางจิต รวมทั้งโปรแกรมการศึกษาและฝึกอบรมเพื่อเพิ่มโอกาสในการจ้างงาน อนึ่ง โปรแกรมเหล่านี้ควรออกแบบสำหรับผู้กระทำผิดหญิงเป็นการเฉพาะ โดยคำนึงถึงความจำเป็นในการดูแลบุตรเป็นสำคัญ

ข้อกำหนดที่ ๖๑

ในการตัดสินใจโทษผู้กระทำผิดหญิงนั้น ศาลควรมีอำนาจในการ ใช้ดุลพินิจพิจารณาถึงเหตุบรรเทาโทษต่างๆ อาทิ การไม่มีประวัติอาชญากรรมและลักษณะของความผิดที่ไม่ร้ายแรง โดยคำนึงถึงภาระการเลี้ยงดูและภูมิหลังทั่วไปของผู้หญิง

ข้อกำหนดที่ ๖๒

ควรมีการปรับปรุงโปรแกรมการบำบัดการใช้สารเสพติดในชุมชนให้มีความละเอียดอ่อนทางเพศภาวะ คำนึงถึงประสบการณ์ที่กระทบ กระเทือนจิตใจอย่างรุนแรง (trauma-informed) และจัดให้ผู้หญิงเป็นการเฉพาะ ตลอดจนยกระดับการเข้าถึงโปรแกรมดังกล่าว เพื่อประโยชน์ในการป้องกันอาชญากรรม การเบี่ยงเบนคดี และการใช้มาตรการทางเลือกในการลงโทษ

การดำเนินการภายหลังศาลมีคำพิพากษา

ข้อกำหนดที่ ๖๓

ในการพิจารณาปล่อยตัวก่อนครบกำหนดโทษแบบมีเงื่อนไข (การพักการลงโทษ) นั้น เพื่อให้เป็นคุณแก่ผู้ต้องขังหญิง ควรนำประเด็นเรื่องภาระเลี้ยงดูและความต้องการเฉพาะของผู้ต้องขังหญิงในการกลับคืนสู่สังคมมาประกอบการพิจารณาด้วย

ผู้กระทำผิดหญิงตั้งครรภ์และผู้กระทำผิดหญิงที่มีภาระเลี้ยงดูบุตร

ข้อกำหนดที่ ๖๔

ควรมีการนำมาตรการการลงโทษที่มีใช้การคุมขังมาใช้กับผู้กระทำผิดหญิงตั้งครรภ์และผู้กระทำผิดหญิงที่มีภาระเลี้ยงดูบุตร ในกรณีที่ทำได้ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ การลงโทษโดยวิธีการคุมขังควรนำมาใช้ในกรณีที่ความผิดที่ได้กระทำลงนั้น เป็นความผิดร้ายแรงหรือมีความรุนแรง หรือผู้กระทำผิดยังคงเป็นภัยต่อสังคม โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของบุตรของผู้กระทำผิด และพึงกระทำเมื่อมีมาตรการรองรับสำหรับการดูแลเด็กกลุ่มดังกล่าวแล้ว

ผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนหญิง

ข้อกำหนดที่ ๖๕

ควรหลีกเลี่ยงการควบคุมเด็กที่กระทำผิดกฎหมายไว้ในสถานคุมขังให้มากที่สุดเท่าที่จะสามารถกระทำได้ ทั้งนี้ควรนำประเด็นเกี่ยวกับความเปราะบางทางเพศภาวะ (gender-based vulnerability) ของเยาวชนหญิงที่กระทำผิด มาประกอบการพิจารณาด้วย

ผู้กระทำผิดชาวต่างประเทศ

ข้อกำหนดที่ ๖๖

รัฐควรมีความพยายามอย่างสูงสุดในการให้สัตยาบันเพื่อรับรองอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร (United Nations Convention against Transnational Organized Crime – UNTOC) รวมทั้งพิธีสารว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และลงโทษการค้ามนุษย์ โดยเฉพาะสตรีและเด็ก (Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children) เพื่ออนุวัติบทบัญญัติดังกล่าวอย่างเต็มรูปแบบ ซึ่งจะก่อให้เกิดความคุ้มครองสูงสุดกับผู้ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ และหลีกเลี่ยงการถูกทำให้ตกเป็นเหยื่อโดยกระบวนการยุติธรรม (secondary victimization)^๑ ของผู้หญิงชาวต่างชาติ

ส่วนที่ ๔ การศึกษาวิจัย การวางแผน การประเมินผล และการสร้างความตระหนักให้แก่สาธารณชน

การศึกษาวิจัย การวางแผน และการประเมินผล

ข้อกำหนดที่ ๖๗

ควรมีความพยายามในการดำเนินการและส่งเสริมให้มีการศึกษาวิจัยที่ครอบคลุมและมุ่งผลสัมฤทธิ์ ในประเด็นเกี่ยวกับความผิดที่กระทำโดยผู้หญิง สาเหตุอันส่งผลให้ผู้หญิงเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา ผลกระทบทางอ้อมที่เกิดจากการถูกตัดสินว่ากระทำผิด (secondary criminalization)^๒ และผลกระทบจากการจำคุกที่มีต่อผู้หญิง ลักษณะของผู้กระทำผิดหญิง รวมทั้งโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นเพื่อลดการกระทำผิดซ้ำของผู้หญิง ทั้งนี้ข้อมูลดังกล่าวจะเป็นพื้นฐานสำหรับการวางแผน การพัฒนาโปรแกรม และการกำหนดนโยบายที่มีประสิทธิภาพ เพื่อตอบสนองกับความจำเป็นพื้นฐานในการกลับคืนสู่สังคมของผู้กระทำผิดหญิง

---

^๑ การถูกทำให้ตกเป็นเหยื่อโดยกระบวนการยุติธรรม (secondary victimization) หมายถึงภาวะการตกเป็นเหยื่อที่ไม่ได้เกิดจากการกระทำผิดทางอาญาโดยตรง แต่เกิดจากการตอบสนองที่ไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอของหน่วยงานหรือบุคคลในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ที่มา: Updated Model Strategy and Practical Measures on the Elimination of Violence against Women in the Field of Criminal Prevention and Criminal Justice)

^๒ ผลกระทบทางอ้อมที่เกิดจากการถูกตัดสินว่ากระทำผิด (secondary criminalization) หมายถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นผลอันเนื่องมาจากการถูกตัดสินโดยกระบวนการยุติธรรมว่าเป็นผู้กระทำผิด เช่น การถูกกีดกันหรือถูกตีตราทางสังคม การถูกลดโอกาสในการเข้าสู่ตลาดงาน และสถานะทางสังคมที่ลดทอนลง เป็นต้น (ให้ความหมายโดยผู้แปล)

ข้อกำหนดที่ ๖๘

ควรมีความพยายามในการดำเนินการและส่งเสริมให้มีการศึกษาวิจัยในหัวข้อเกี่ยวกับจำนวนของบุตรที่ได้รับผลกระทบจากการที่มารดาต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่มีมารดาต้องโทษจำคุก และผลกระทบจากการจำคุกของมารดาที่มีต่อบุตร เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการกำหนดนโยบายและพัฒนาโปรแกรมต่างๆ โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ

ข้อกำหนดที่ ๖๙

ควรมีความพยายามในการทบทวน ประเมินผล และเผยแพร่ให้สาธารณชนทราบอย่างต่อเนื่อง เกี่ยวกับแนวโน้ม ปัญหา ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกระทำความผิดของผู้หญิง และประสิทธิภาพในการตอบสนองต่อความจำเป็นพื้นฐานสำหรับการกลับคืนสู่สังคมของผู้ต้องขังหญิงและบุตร เพื่อลดการตีตราและผลกระทบทางลบ อันเกิดจากการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของผู้หญิง

การสร้างความตระหนักให้แก่สาธารณชน การแลกเปลี่ยนข้อมูล และการฝึกอบรม

ข้อกำหนดที่ ๗๐

๑) สื่อมวลชนและสาธารณชนพึงได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับสาเหตุที่ส่งผลให้ผู้หญิงต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา และแนวทางในแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพสูงสุด ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้กระทำผิดหญิงสามารถกลับคืนสู่สังคมได้ โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของบุตรของผู้กระทำผิด

๒) การตีพิมพ์และเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาวิจัยและตัวอย่างแนวทางปฏิบัติที่ดีควรถูกนำมาใช้เป็นองค์ประกอบสำคัญในการกำหนดนโยบายที่มุ่งพัฒนาผลลัพธ์และความเป็นธรรมของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาต่อผู้กระทำผิดหญิงและบุตร

๓) สื่อมวลชน สาธารณชน ตลอดจนผู้ประกอบการวิชาชีพในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องขังหญิงและผู้กระทำผิดหญิง พึงได้รับทราบข้อเท็จจริงอย่างสม่ำเสมอเกี่ยวกับประเด็นต่างๆ ตามข้อกำหนดฉบับนี้ รวมถึงการนำข้อกำหนดฉบับนี้ไปปฏิบัติตาม

๔) ควรมีการพัฒนาและการจัดการฝึกอบรมให้กับเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เกี่ยวกับเนื้อหาของข้อกำหนดฉบับนี้และผลการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เจ้าหน้าที่ตระหนักถึงความสำคัญและยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน